

HD 12/6-95
**Folkerett og
 frihetskamp**

John Sand har i et innlegg i Det lokale hjørnet fredag den 9. juni en del betraktninger om folkerett og krigsføring i tilknytning til et innlegg jeg skrev den 26. mai. Med grunnlag i folkeretten hevder John Sand at Norge ikke lenger kunne betraktes som en suveren stat etter at kongen og regjeringen hadde forlatt landet i juni 1940. Etter folkeretten er det bare suverene stater som kan føre krig. I den sammenheng viser han til anerkjente folkerettslærde.

Alle disse synspunktene er interessante nok i en akademisk debatt i en romslig ettertid, men heller ikke mer. Det er et faktum at kongen og regjeringen forlot Norge for å fortsette kampen for landets fred og frihet fra England. Det skjedde etter at norske, britiske, franske og polske styrker hadde kastet tyskerne ut av Narvik og skapt et gryende håp i det norske folk om at denne seieren var begynnelsen på frigjøringen av det tyskoppkuperte Norge.

Med tyskerne gjennombrudd på Vestfronten og Frankrikes fall var situasjonen totalt endret. Engelskmennene var kastet på sjøen på den franske Kanal-kysten. England sto alene igjen i kampen mot tyskerne. Landet var den eneste allierte som et kjempende Norge også måtte stole på i håpet om å vinne freden og friheten tilbake.

På denne bakgrunn bestemte kongen og regjeringen seg for å fortsette krigen fra England med alle de ressurser som kunne skaffes.

Det var en situasjon som ga null rom for folkerettslige overlegninger. Kongen og regjeringen grep den eneste mulighet de hadde og lyktes med det — heldigvis.

Det kan også være interessant å ta med i vurderingene at tyskerne med Reichkommisar Josef Terboven i spissen forsøkte å få Stortinget til å oppheve Elverumsfullmakten, avsette kongen og regjeringen og slutte fred med Tyskland.

Det bekrefter til fulle at tyskerne de facto sjøl anerkjente Norge som en suveren stat med kongen og regjeringen som de øverste statsmakter for denne suverene staten.

Da Vidkun Quisling ble innsatt som såkalt ministerpresident ved den såkalte statsakten på Akershus i februar 1942, tiltok han seg «kongens, regjeringens og Stortingets alle fullmakter» med det store mål for øyet å slutte fred mellom Norge og Tyskland.

Norge måtte med andre ord være i krig med Tyskland også i hans øyne sjøl etter statsakten på Akershus.

Folkeretten kan ikke være til hinder for at et folk skal få kaste av seg en okkupant når de har muligheten for det og bruke alle ressurser de måtte ha for å skaffe seg denne muligheten.

La dette være sagt uten å neglisjere folkerettens fredskapende betydning for alle land og folk verden over.

Andreas Hagen